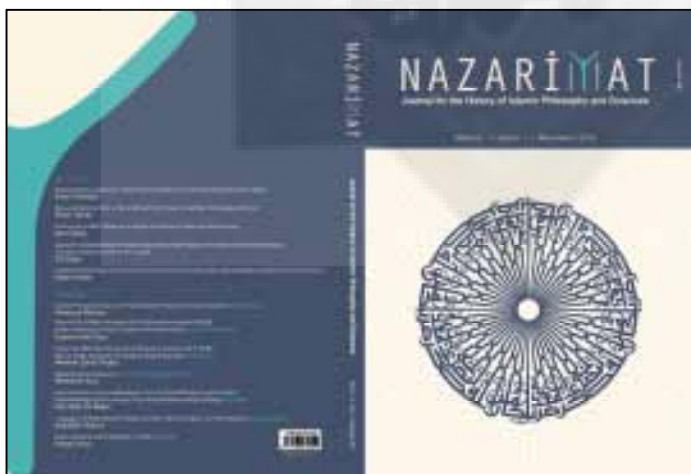

معرفی مجله نظریات

محمود شهیدی^۱

نظریات مجله‌ای در حوزه تاریخ فلسفه و علوم اسلامی است که سالی دو بار در کشور ترکیه منتشر می‌شود. نخستین شماره آن در پاییز ۱۳۹۳ چاپ شده است. در چشم‌انداز این نشریه دو زبانه ترکی و انگلیسی آمده است که انتشار پژوهش‌های بدیع، تصحیح انتقادی متون کهن و معرفی و بررسی کتاب را در زمینه‌های فلسفه اسلامی، کلام، جنبه‌های نظری تصوف و تاریخ علوم در دستور کار دارد.

سرمدیر این مجله، احسان فضل‌اوغلو، از دانشگاه مدنیت استانبول است. وی که دکترای فلسفه دارد تمام دوره‌های آکادمیک خود را در دانشگاه استانبول گذرانده است. موضوع پایان‌نامه کارشناسی ارشد وی مربوط به الفوائد البهائیه فی القواعد الحسابیه^۲ ابن خوام بوده است. اعضای هیأت تحریریه مجله، استادانی از دانشگاه‌های ترکیه‌اند و نشانی پایگاه اینترنتی این نشریه <http://nazariyat.org> است.

از بررسی چهار شماره‌ای که تا کنون منتشر شده است، چنین برمی‌آید که تمام مقالات پژوهشی و معرفی و بررسی کتاب پذیرفته شده برای انتشار در نظریات، نهایتاً هم به انگلیسی و هم به ترکی منتشر می‌شوند (البته نه در

^۱ پژوهشگر تاریخ علم mahmoudshahidy@gmail.com

^۲ شرح‌های کمال‌الدین فارسی - شاگرد ابن خوام - (تصحیح شده توسط مصطفی موالدی) و عمادالدین کاشانی بر این کتاب موجودند.

یک مجلد واحد)؛ به دیگر سخن، این مجله تا کنون کاملاً دوزبانه بوده است. مجلّات کاغذی این نشریه نسبتاً شکیل و با کیفیتی مرغوب عرضه می‌شوند.

عناوین مقالات پژوهشی و معرفی و بررسی کتاب شماره‌های این مجله، در زیر آورده می‌شود:
شماره نخست:

- جست‌جوی روشی کلی برای حلّ معادلات با درجات بالا در تاریخ ریاضیات دوره اسلامی: إرشاد الطلاب إلى علم الحساب / الف باغا
- رساله الهیولا والصورة فخرالدین رازی: تصحیح و تحقیق و ترجمه / اشرف آلتاش
- بینابین عینیت و ذهنیت: بازنگری فلسفه طبیعی و ریاضیات قرن پانزدهم / إحسان فضلی اوغلو
- پس زدن مرزهای کیهان: نقد کیهان‌شناسی مشائی در حکمة الإشراف و شروح آن / إسحاق ارسلان
- هستی و معنا: در باب ماهیت دانش و دانسته، با ارجاع به فخرالدین رازی و دنباله‌روان وی / عمر تورکر

معرفی و بررسی کتب^۱:

- برنارد جورج وایس / زبان در تفکر مسلمان راست‌دین (اصول‌گرا): مطالعه‌ای در باب «وضع اللغة» و توسعه آن / عبدالله ییلدیریم
- اکرم دمیرلی / خدا و انسان در ماوراءالطبیعة اسلامی: ابن العربی و سنت وحدت وجود / حاجی بایرام باشر
- احمد دلال / اسلام، علم و چالش تاریخ / حسن اوموت
- م. جنید کایا / فلسفه اسلامی: تاریخ و مسائل / حمیرا اوزتوران
- عمر تورکر، عثمان دمیر / فخرالدین رازی در دوره دگرگونی تفکر اسلامی / ابراهیم خلیل اوچر
- حمیرا اوزتوران / خرد و اخلاق: منبع اخلاق نزد اسطو و فارابی / محمد زاهد تریاقی
- پتر ای. پورمان، امیلی سوج-اسمیت / پزشکی اسلامی سده‌های میانه / مستقیم آریجی

شماره دوم:

- منبعی تازه برای مطالعات العامری: المجالس السبع بین الشیخ والعامری / م. جنید کایا

^۱ نام مؤلف در ابتدا و نام معرفی‌کننده در انتها آورده شده است.

- پژوهشی در باب معقولات ثانویه در سنت منطق اسلام و پذیرش آن در دوره عثمانی / عمر ماهر آلپیر
- تحلیل ریاضی نظریه ساعت‌های آفتابی افقی در دوره عثمانی: مطالعه موردی رساله رخامه / آتیلا بیر؛ شیناسی آجار؛ مصطفی کاجار
- تصحیح و تحقیق رساله فی تقسیم العلم سید شریف جرجانی / محمد اوزتوران

معرفی و بررسی کتب:

- م. جنید کایا / استمرار و تغییر در تفکر اسلامی: مورد سید شریف جرجانی / ابراهیم خلیل اوچر
- خالد الرویهب / قیاس ربطی و تاریخ منطق عربی / صمد بویوک‌آدا
- ریچارد سی. تیلور، عرفان آ. عمر / میراث یهودی-مسیحی-اسلامی: وجوه فلسفی و الهیاتی / رحیم آجار
- مستقیم آریجی / فلسفه، پزشکی و تاریخ: مطالعه‌ای در باب تذکره‌ها در متون عربی / خدیجه توک‌سوز
- دیمیتری گوتاس / ابن سینا و سنت ارسطویی: مقدمه‌ای بر خوانش آثار فلسفی ابن سینا / م. جنید کایا
- میری شفر-موسن‌زون / پزشکی عثمانی: مؤسّسات در مانی ۱۷۰۰-۱۵۰۰ / مستقیم آریجی
- شکران فضلی‌اوغلو / طبقه‌بندی علوم زبان‌شناختی: تصحیح و تحقیق المطالب الإلهیة فی موضوعات العلوم اللغویة اثر ملا لطفی / عبدالله یلیدیریم

شماره سوم:

- امکان اندیشه‌ورزی در باب وجود: تحلیلی متعاقب سنت‌های ماوراءالطبیعه اسلامی / عمر تورکر
- دگرگشتِ دونا میس ارسطو: در باب درک سینوی از استعداد و تهیاً طبیعی / ابراهیم خلیل اوچر
- تصحیح و تحقیق رساله الجواهر الفرد فخرالدین رازی / اشرف آلتاش

معرفی و بررسی کتب:

- عمر ماهر آلپئر / فلسفه عثمانی: متون برگزیده / اشرف آلتاش
- یاری کاوکوا / خودآگاهی در فلسفه اسلامی: ابن سینا و پس از وی / محمد زاهد تریاقی
- یزید سعید / سیاست غزالی در متن (فرهنگ و تمدن در سده‌های میانه ۳۴) / فرانک گریفیل

- کاوه نیازی / قطب الدین شیرازی و هیئت افلاک: مقایسه‌ای میان متون و مدل‌ها / دمین یانوس
- م. آلپر یالچین کایا / میهن پرستان فاضل: گفتمان علم، دولت و جامعه در امپراتوری عثمانی قرن نوزدهم / ارجمند اصیل
- استفن پ. بلیک / وقت در ابتدای دوران نوین در کشورهای اسلامی: تقویم، جشن، و وقایع‌نگاری در امپراطوری‌های صفوی، مغول و عثمانی / یوئچی ایسایا
- برات آچیل / فرهنگ کتاب عثمانی: کتاب‌خانه جارالله افندی و یادداشت‌های حاشیه‌ای / عبدالرحمان آچیل

شماره چهارم:

- مسئله تقسیم‌بندی زمانی در مطالعات صوفی‌گری: کشاکش صوفی‌گری به مثابه یک رشته، بین علوم دینی و ماوراءالطبیعه / اکرم دمیرلی
- مسئله استعداد و فضیلت نزد عضد الدین ایجی / مستقیم آریجی
- رساله محمد امین شروانی در باب معادشناسی: تصحیح و تحقیق متن رساله فی تحقیق المبدأ والمعاد / احمد کامل جهان و آرسان طاهر
- تسخیر زمان، نمونه‌ای از دستور ساخت ربع مقنطرات در سنت علم میقات: هدیه الملوک محمد قونوی / طاها یاسین ارسلان

معرفی و بررسی کتب:

- خالد الرویهب / تاریخ خردورزی اسلامی در قرن هفدهم: جریان‌های علمی در امپراتوری عثمانی و مغرب / نظیف مختار اوغلو
- مستقیم آریجی / تفکر ماوراءالطبیعی در دوره پسا-رازوی؛ مطالعه موردی: کاتبی / احسان فضلی اوغلو
- ارسطو و سنت عربی / پتر آدامسون
- میری شفر-موسین زون / علم نزد عثمانیان: آفرینش فرهنگی و تبادل دانش / تونجای زورلو
- عثمان دمیر / علّیت در کلام: طبیعت و انسان نزد نخستین متکلمان / صالح گون‌آیدین

در باره نشان مجله

تا کنون روی جلد این مجله معمولاً سخنان حکیمانه یا آیه‌ای از قرآن با پیچیدگی‌های کتابت و خوش‌نویسی درج شده است که توضیح آن در صفحه مشخصات مجله آورده می‌شود تا خواننده درک درستی از آنچه روی جلد مشاهده کرده است، داشته باشد.

شاید بعضی از خوانندگان، در مورد نام نشریه که به صورتی خاص روی جلد درج شده است، به فکر فرو روند که چرا حرف هفتم عنوان این مجله به شکلی ویژه پرداخت شده است؟ نخستین حدس این خواهد بود که لابد این نشان در کشور ترکیه معنایی خاص دارد. در حالت کلی‌تر از کشور ترکیه، این نشان و دیگر نشان‌های مشابه، مربوط به تاریخ ترکان و در واقع فرزندان اغوز خان است. اسامی آن‌ها و نشان‌هایشان را (که تمغا/دامغا نامیده می‌شد) در کتب مربوط به تاریخ ترکان می‌توان یافت از جمله جامع التواریخ. در صفحات ۵۷ تا ۶۱ مجلد تاریخ اغوز از جامع التواریخ انتشارات میراث مکتوب نام این تیره‌های بیست و چهارگانه را می‌توان دید.^۱ متأسفانه در این متن تصحیح‌شده، تصویر تمغاهای این قبایل و نام پرندگانی که برای آن‌ها خوش‌یمن و مبارک (اونقون) بوده، به چشم نمی‌خورد.^۲

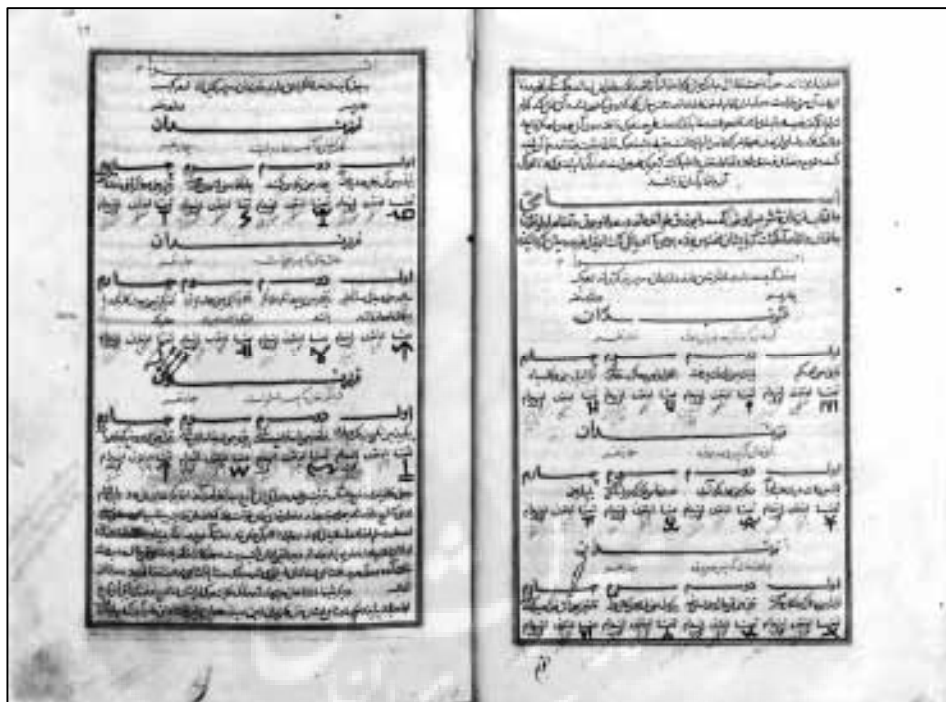
تاریخ اغوز / ۵۷		
مردمانی که ایشان بزرگتر بودند و اغوز نام ایشان بود و آنرا در اول خواجه فرزندان ایشان را به لقب و اسمی مخصوص گردانیده و هر کس را که از قبلی ایشان است بدین لقب، بازمی‌خوانند.		
فرزندان یولغوز^۱ که سومین پسر بود ایشان^۲ پس چلاک، دلان و جگوز هوس دانه نمغا - اونقون	فرزندان آیخان^۳ که دهمین پسر بود یاقوز^۴ پسر از ولایت سوار به است او باشد نمغا - اونقون	فرزندان گونخان^۵ که بزرگترین همه فرزندان بود قاپی^۶ پس بنگام نمغا - اونقون^۷
* فهرست نامهای فرزندان اغوز در سندها آمده و در هم است. پس از نامها روس سندها و سندها و سندها آن یا ترجمه آلمانی ماسوره علیه کارل پات، سرتیتمام به واحدهای فهرست نامهای هم او که بنگان بنگان فرزندان اغوز را برشمرده است. نمایه آن نامها را فراهم ساخته‌ام.		
1. Opu	2. Bebeq	3. Teq. Hlq
4. Kite Zita	5. A. Hla	6. Hlq
7. Qij	8. Hic r	9. Awlq
10. Tangl		
11. Oaqte		

تصویری از جامع التواریخ (تاریخ اغوز) انتشارات میراث مکتوب

^۱ امروزه نیز برخی از این نام‌ها در نام خانوادگی بعضی از ایرانیان دیده می‌شود.

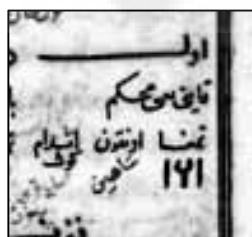
^۲ بایسته بود که این متن توسط پژوهشگری آشنا به زبان‌های ترکی تبار (Turkic languages) ویرایش می‌شد تا آوانگاری‌های درست، توضیحات و شرح‌های لازم برای واژگان ترکی عرضه شود و در انتقال از نسخ خطی به متن چاپی چیزی از قلم نیفتد.

از همین رو، تصویری از یکی از نسخ خطی جامع التواریخ به شماره ۲۲۹۴ کتابخانه مجلس شورای اسلامی که در آن تصاویر تمغاها مشخص است، ارائه می‌شود:

بر پایه برخی اسناد و مدارک تاریخی و بررسی‌های قومی و نژادی و آداب و سنن و نیز با در نظر گرفتن مهرهای موجود از عثمانی‌ها، باور عمومی بر این است که خاندان عثمانی از تیره قایسی اغوزها بوده‌اند.^۱

پرداخت‌شده حرف هفتم عنوان مجله نظریات، در واقع تمغای تیره قایسی است که مرکب از دو تیر و یک کمان با تیر است.

^۱ برای دیدن نظرات مخالف این باور، نک: تاریخ عثمانی، ج ۱، ص ۱۱۷-۱۱۸.

منابع:

اوزون چارشلی، اسماعیل حقّی، تاریخ عثمانی، ترجمه ایرج نوبخت، انتشارات کیهان، ج. یکم، چاپ دوم ۱۳۷۷.

فضل الله همدانی، رشیدالدین، جامع التواریخ، نسخه خطی شماره ۲۱۳۱ کتابخانه مجلس شورای اسلامی.

فضل الله همدانی، رشیدالدین، جامع التواریخ (تاریخ اغوز)، به تصحیح و تحشیه محمد روشن، انتشارات میراث مکتوب، چاپ اول ۱۳۸۴.

<http://www.ihsanfazlioglu.net/EN/CV/>

<http://aves.medeniyet.edu.tr/ihsan.fazlioglu/>

<http://nazariyat.org>

